

OD REDAKCJI

PRACE NAD OKREŚLENIEM POJĘĆ EKONOMICZNO-ROLNICZYCH

Od początku powstania ekonomii pojęcia stanowiące istotę tej dyscypliny przechodziły różne koleje: jedne z nich utrwały się od razu i przetrwały do dzisiejszych czasów, inne utrzymały się przewyciężając różne stanowiska przeciwstawne. Istnieją natomiast nadal pojęcia co do istoty których nie ma jednomyslności, przy tym ta różnorodność nie polega tylko na odmienności terminologicznej, lecz wynika z odmiennej interpretacji merytorycznej.

Ekonomia marksistowska wytyczając główny kierunek dyscyplin ekonomicznych usunęła wiele przeciwstawnych stanowisk, jednak nie poszła tak daleko by przesądzić z góry wszystkie szczegóły mogące wchodzić w zakres tematyki ekonomicznej. To oznaczałoby zahamowanie myśli ekonomicznej i byłoby sprzeczne z postawą naukową.

Powyższe stwierdzenia dotyczą pojęć ogólnych stanowiących istotę ekonomii politycznej, jak i pojęć odnoszących się do ekonomiki rolnictwa. Można nawet z całą pewnością stwierdzić, że ta różnorodność pojęć w ekonomice rolnictwa naszego kraju istnieje w dużo większym stopniu niż w ekonomii politycznej, a to ze względu na specyfikę rolnictwa polskiego z jego trójsektorową gospodarką.

Weryfikację i konkretyzację pojęć ekonomiczno-rolniczych najbardziej skutecznie można osiągnąć w drodze swobodnej wymiany myśli. Dlatego właśnie Komitet Ekonomiki Rolnictwa Wydziału V PAN, po wielokrotnych próbach uporządkowania terminologii i pojęć ekonomiczno-rolniczych podejmowanych przez kilku pracowników naukowych, postanowił zorganizować zebranie dyskusyjne z udziałem szerokiego grona osób zainteresowanych tym zagadnieniem. Uznano za wskazane zaprosić na tę naradę również przedstawiciele nauki zagranicznej z krajów obozu socjalistycznego.

Początkowym zamiarem Komitetu Ekonomiki Rolnictwa nie było, by ta narada robocza z udziałem naukowców zagranicznych stanowiła przedmiot koordynacji międzynarodowej. Jednakże stało się inaczej, gdyż na konferencji międzynarodowej przedstawiciele ekonomiczno-rolniczych placówek badawczych Krajów Demokracji Ludowej odbytej w Buda-

peszcie w czerwcu roku 1962 uchwalono, że określenie pojęć ekonomiczno-rolniczych ma być objęte koordynacją. Na stronę polską nałożono obowiązek koordynacji i prowadzenia tych prac.

W ten sposób konferencja odbyta w grudniu 1962 r. w Warszawie stała się konferencją międzynarodową. Dla przedstawienia wyników tej konferencji należy sięgnąć do pierwszych początków jej przygotowania.

Prace początkowo miały cel węższy. Chodziło mianowicie o uporządkowanie niejednolitej terminologii w określaniu poszczególnych pojęć. Rychło jednak przekonano się, że rozbieżność stanowiska dotyczy nie tylko nazewnictwa, lecz także różnic merytorycznych. Przystawiono się więc całkowicie na to szersze zadanie, traktując ujednoczenie terminologii jako zadanie robocze.

Stojąc wobec konieczności wyszukania tych pojęć, które są różnoznaczne należało przyjąć jakieś zasady ich wyboru. Uznano bowiem, że niemożliwe jest zajmowanie się wszystkimi pojęciami występującymi w ekonomice rolnictwa. Sporządzono więc zestawienie ważniejszych i najczęściej używanych pojęć z różnych działów tej dyscypliny. Zbiór ten obejmował początkowo około 600 pozycji. Droga eliminacji pojęć najprostszyc udało się zestawić kilkadziesiąt pojęć podstawowych, których rozwinięcie — lub inaczej mówiąc bliższa specyfikacja — daje około 250 pojęć pochodnych.

W ustalaniu pojęć podstawowych i pochodnych przyjęto zasadę, że dokładniejsze określenie każdego pojęcia uzyskuje się w kontekście pewnej logicznie zamkniętej całości prezentowanych pojęć podstawowych. Inaczej mówiąc, dążono do tego, by nie pomijać określeń pojęć nawet bardziej jednoznacznych bądź niespornych, jeżeli stanowią one ogniwo ułatwiające wyjaśnienie innych pojęć dopełniających się przez swą alternatywność, komplementarność, substytucyjność itp.

Tak rozplanowany zbiór pojęć był opracowany przez sześć zespołów autorskich. Wyodrębniono bowiem sześć grup zagadnień:

- Praca w rolnictwie,
- Podstawowe pojęcia, związane z produkcją i oceną wyników produkcyjnych,
- Podstawowe pojęcia z zakresu organizacji gospodarstw rolniczych,
- Usystematyzowanie nazw i pojęć związanych z rolnictwem,
- Przestrzenno-czasowe zagadnienia rolnictwa,
- Wybrane pojęcia z zakresu rynku rolniczego.

W konferencji brali udział reprezentanci wszystkich ośrodków naukowych w kraju, zajmujących się ekonomiką rolnictwa. Ponadto brali w niej udział zagraniczni goście, a w szczególności z ZSRR — prof. dr G. Kotow — Zastępca Dyrektora Wszechzwiązkowego Instytutu Rolniczego w Moskwie; z NRD — prof. dr O. Rosenkranz — Dyrektor Insty-

tutu Ekonomiki Produkcji i Pracy w Rolnictwie w Gundorfie; dr R. Zierold z Instytutu Ekonomiki Rolnictwa w Anklam, prof. dr G. Jennermann — Dyrektor Instytutu Ekonomiki Gospodarstw Rolnych Uniwersytetu w Rostoku; z Czechosłowackiej Socjalistycznej Republiki inż. F. Kubat z IER w Pradze; z Węgierskiej Republiki Ludowej — prof. dr A. Kiss z Uniwersytetu Rolniczego w Gödölö; z Rumuńskiej Republiki Ludowej — inż. G. Dragomir — Dyrektor Sekcji Ekonomiki Rolnictwa Centralnego Instytutu Badań Rolniczych w Bukareszcie; z Bułgarskiej Republiki Ludowej — G. Damianow, pracownik naukowy Instytutu Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii. Goście zagraniczni brali żywy udział w dyskusji.

Założeniem konferencji była wymiana poglądów, nie zaś powzięcie uchwał wiążących. Przyjęto, że aby wymiana poglądów mogła oddziaływać na kształtowanie pojęć w sposób konstruktywny i trwałe, należy upowszechnić wyniki konferencji w formie publikacji. Publikacja winna przedstawić w sposób syntetyczny pojęcia, co do których panuje zgodność poglądów, jak i skonfrontować poglądy przeciwstawne.

Tematem obrad konferencji były, obok pojęć odzwierciedlających problematykę ekonomiczną wszystkich krajów socjalistycznych, również niektóre pojęcia właściwe tylko ekonomice polskiej — ze względu na specyfikę rolnictwa polskiego. Wydaje się niezbędne by w wydaniach zagranicznych pojęcia, które dotyczą indywidualnej gospodarki chłopskiej, a zatem, które nie mają odpowiednika w innych krajach socjalistycznych, również nie były pominięte.

Materiał omawiany na pierwszej konferencji w grudniu 1962, tj. wymienione wyżej podstawowe referaty, jak i przeprowadzoną dyskusję, zgodnie z podjętą uchwałą przesłano do właściwych placówek w krajach współpracujących dla przeprowadzenia narad roboczych. Uwagi i wnioski z tych narad miały być przedmiotem obrad na II konferencji.

Nie wszystkie zainteresowane kraje nadesłały swoje wnioski i uwagi. Materiały takie otrzymano z Instytutu Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa w Sofii, z Instytutu Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa w Bukareszcie, z Instytutu Ekonomiki Produkcji i Pracy w Rolnictwie Niemieckiej Akademii Nauk Rolniczych (Gundorf), oraz od przedstawiciela strony węgierskiej prof. dr A. Kissa (Uniwersytet w Gödölö).

Nadesłane materiały stały się podstawą do przeprowadzenia II konferencji poświęconej ujednoczeniu pojęć ekonomiczno-rolniczych. Uczestnikami II konferencji byli: ze ZSRR — prof. dr G. G. Kotow — Zastępca Dyrektora Wszechzwiązkowego Instytutu Rolniczego w Moskwie; z Niemieckiej Republiki Demokratycznej: dr Kurt Werner z Instytutu Ekonomiki Produkcji i Pracy w Rolnictwie (Gundorf) oraz dr Harry Hoffman z Instytutu Ekonomiki Rolnej Uniwersytetu Karola Marksa w Lipsku;

z Bułgarskiej Republiki Ludowej Georgii Damianow z Instytutu Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa w Sofii; z Rumuńskiej Republiki Ludowej — doc. dr Wsiewołod Topor z Centralnego Naukowo Badawczego Instytutu Rolniczego w Bukareszcie; z Węgierskiej Republiki Ludowej — prof. dr Albert Kiss — z Uniwersytetu Rolniczego w Gödölö oraz kand. nauk Zoltan Keleman z Instytutu Ekonomiki Węgierskiej Akademii Nauk w Budapeszcie. Przedstawiciele Instytutu Ekonomii Rolnictwa w Pradze usprawiedliwili swoją nieobecność z powodu przeszkód formalnych. Stronę polską reprezentował Przewodniczący Komitetu Ekonomiki Rolnictwa Wydziału V PAN prof. dr Ryszard Manteuffel. Ponadto w obradach uczestniczyło liczne grono pracowników naukowych ze wszystkich ośrodków w kraju.